

A SZOCIÁLIS FARMTEVÉKENYSÉG VÉGZÉSÉNEK FELTÉTELEI ÉS KORLÁTAI – SZERVEZETI ÉS PÉNZÜGYI KERETEK*

The conditions and requirements of social farming – organisational and financial frames

OROSZ FLÓRA**

A tanulmány a szociális farmmodell jellemzőit vizsgálja, annak szervezeti formájára és pénzügyi keretére fókuszálva. A szociális farm egy olyan innovatív kezdeményezés, amely mezőgazdasági tevékenységekre épülve karolja fel a hátrányos helyzetű személyeket és biztosít számukra munkalehetőséget és rehabilitációt. A mezőgazdasági tevékenység olyan speciális formája, amely elviekben bármilyen jogi formában működhet. A tanulmány azt vizsgálja, hogy a lehetséges jogalanyok közül melyek bizonyulnak a legalkalmasabbnak a hazai jogszabályi környezetben.

Kulcsszavak: *szociális farmszolgáltatás, szociális gazdaság, civil szervezet, nonprofit működés, közhasznú jogállás*

The study deals with the model of social farm focusing on the organisational form and financial frame of it. Social farm is an innovative initiative which is based on agricultural activities and through these activities help disadvantages people, provide them job possibilities and rehabilitation. Social farm is a special type of agricultural activity which may operate in each legal form. The study examines that out of possible legal forms which are the most appropriate in the Hungarian regulation.

Keywords: *social farm service, social economy, non-governmental organisation, non-profit operation, charitable status*

---

* A tanulmányban ismertetett kutatómunka az EFOP-3.6.1-16-2016-00011 jelű *Fiatalodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése* projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

** DR. OROSZ FLÓRA,
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem ÁJK
Civilisztikai Tudományok Intézete
Munka- és Agrárjogi Intézeti Tanszék
3515 Miskolc Egyetemváros
oroszflora93@gmail.com

Bevezetés

A mezőgazdasági tevékenység¹ végzése többféle szervezeti kereten belül megjelenhet, mind természetes, mind jogi személy végezheti azt. Sajátos esetet képez a szociális farmok modellje, amely egy speciális mezőgazdasági tevékenységi formát jelent, a mezőgazdasági tevékenység végzésének sajátos esetét képezi. A szociális farm nem egy új jogalany, hanem a meglévő szervezeti keretekre épülő tevékenységi forma. Alapvetően bármilyen jogi formában működhet, nincs jogi szabályozás arra vonatkozóan, hogy milyen jogi személy formában lehet szociális farmot működtetni. Ennek nyomán a szociális farmmodell működésének, jellemzőinek vizsgálata során annak mellőzhetetlen részét képezi a farm szervezeti kereteinek körvonalazása, a szociális farmtevékenység végzésére alkalmas szervezeti formák meghatározása. Ez azonban egy összetett kérdés, több részkérdést is felvet.

A vizsgálat során abból célszerű kiindulni, hogy a szociális farm egy olyan mezőgazdasági tevékenységi forma, amely hátrányos helyzetű személyek integrálására, rehabilitálására koncentrál. A szociális farmszolgáltatásokat nyújtó gazdálkodók, gazdaságok, intézmények azok, melyek a szolgáltatás jellege szerint szervezeti formaként jelennek meg a társadalmi és gazdasági életben. A szociális farmszolgáltatások megjelölése, és a farmszolgáltatók körének meghatározását követően a kutatás sorra kívánja venni azokat a vállalkozási formákat, melyek potenciálisan alkalmasak e tevékenység folytatására.

A tanulmány terjedelmi korlátokra tekintettel kizárólag a magyar jellemzőket vizsgálja, ebből kifolyólag magyar vonatkozású szakirodalmat dolgoz fel. A szociális farmokat tárgyaló tanulmány, cikk meglehetősen alacsony száma, valamint a szociális farmok szabályozatlansága miatt, a tanulmány a szóba jöhető szervezeti formákat veszi alapul, majd a konklúzió levonásához ezek közül, az általam célszerűnek vélt szervezeti formákat vizsgálja – tekintettel a hazánkban már működő szociális farmok szervezeti formájára.

1. A szociális farmszolgáltatás

A szociális farmmodell jelentőségét, alapját a szociális farmszolgáltatás nyújtása és annak multifunkcionális jellege adja, amely több vonatkozásban is túllép a hagyományos gazdaságokon, az ott végzett mezőgazdasági tevékenységeken. Kibővíti, új alapokra helyezi a mezőgazdasági tevékenységeket és kiegészítő tevékenységeket azáltal, hogy beemeli azokat a szociális-rehabilitációs ágazatba.² Az alapkövet maga a farm képezi, amely biztosítja a farmszolgáltatásokat igénybe vevőknek a biztonságos, helyreállító környezetben való rehabilitációt, integrációt, ismeretszer-

¹ A mező-, erdőgazdasági tevékenység és a kiegészítő tevékenység fogalmát a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 5. § 18. és 14. pontja határozza meg. Részletesebben lásd *A szociális farmszolgáltatás* című fejezetben.

² FEHÉR Alajos et al.: Birtokkoncentráció, foglalkoztatás, diverzifikáció és multifunkcionalitás. *Gazdálkodás* 2010/3., 290–291.

zést, és ezeken keresztül ezeknek az embereknek a foglalkoztatását. Mindezt a mezőgazdaság keretein belül, mezőgazdasági tevékenységek által kívánja elérni. Multifunkcionális mezőgazdaság alatt azt az összetett, komplex tevékenységekből álló rendszert értjük, mikor a gazdasági alapfunkció mellett társadalmi és ökológiai funkciót is ellát a farm. A szociális farm vonatkozásában ez egyrészt a hátrányos helyzetű, társadalomból kirekesztett személyek (tág értelemben vett hátrányos helyzetűeket kell ez alatt érteni: a fogyatékkal, autizmussal élőkötől a megváltozott munkaképességűeken át a börtönviseltékig, romákig) által végzett mezőgazdasági és kiegészítő tevékenységek végzése körében, a termelés, feldolgozás, értékesítés és mezőgazdasági szolgáltatásnyújtás, illetve ezek feltételeinek biztosítása során jelenik meg. A hátrányos helyzetű személyek integrálása, foglalkoztatása a mezőgazdasági tevékenységek végzése által történik a farmon. A társadalmi funkció a célcsoporti kör mentális helyzetének, foglalkoztatási lehetőségeinek javításában, ezen személyek integrálásában – a munka világába és a társadalomba való integráció –, szemléletformálásában, a számukra és a farmra látogató felnőtteknek, gyerekeknek való ismeretátadásban, valamint a vidéki népesség megtartása iránti célban realizálódik. Másrészt az ökológiai funkciót tekintve jelenik meg a multifunkcionalitás, méghozzá a farmon folytatott biogazdálkodás és a környezettudatosság, környezetvédelem révén.³ A multifunkcionális jelleget vizsgálva azonban a szociális farmok esetében szemléletváltás fedezhető fel az egyes funkciók kapcsán. Ugyanis míg más multifunkcionális gazdasági formák esetében a gazdasági funkció a domináns, addig a szociális farmok esetében a társadalmi, szociális funkció kerül előtérbe.

A mezőgazdasági tevékenység tehát központi helyet foglal el mind a szociális farmok működése szempontjából, mind a farmszolgáltatások esetében. A mezőgazdasági tevékenység fogalmát a Földforgalmi törvény határozza meg: „*növénytermesztés, kertészet, állattartás, a méhanya nevelés, halászat, haltenyésztés, szaporítóanyag-termesztés, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, kiegészítő tevékenységgel vegyes gazdálkodás*” [Földforgalmi tv. 5. § 18. pont]. A mezőgazdasági tevékenység fogalmához szorosan kapcsolódik a kiegészítő tevékenység fogalma, amely: „*falusi és agroturizmus, kézművesipari tevékenység, fűrészáru-feldolgozás, takarmány-előállítás, mezőgazdasági termékből élelmiszer előállítása, dohányfeldolgozás, bioüzemanyag-előállítás a mező-, erdőgazdasági tevékenység során keletkezett melléktermékek, növényi és állati eredetű hulladék hasznosítása, nem*

³ CSÁK Csilla: Javaslatok a szociális farm megjelenítésére a mezőgazdasági tevékenységek fogalmi körében. In: Kajner Péter – Jakubinyi László (szerk.): *Szociális farmok létrehozása Magyarországon*. Szimbiózis Alapítvány, Miskolc, 2015, 178.; Csilla CSÁK: Modelling of social farm system. In: Dr. Erika Váradi Csemáné (ed.): *Current Questions and European Answers on the Field of Law and Justice in Romania and Hungary*. University of Miskolc, 2015, 33–38.; CSÁK Csilla – KENDERES György: Hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatási lehetőségei és annak bizonytalanságai a mezőgazdaságban. In: Homoki-Nagy Mária – Hajdú József (szerk.): *Ünnepi kötet Dr. Czucz Ottó egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica, Szeged, 2016, 149–150.

élelmiszer célú feldolgozása, valamint az ezekből a termékekből keletkezett termékek közvetlen termelői értékesítése, mezőgazdasági szolgáltatás, valamint a mezőgazdasági üzemhez tartozó termelési tényezők hasznosítása, értékesítése”. [Földforgalmi tv. 5. § 14. pont] A fogalmak kapcsán megjegyzendő, hogy azok nem fedik le teljes mértékben a szociális farmokon végezhető tevékenységi köröket, a szociális farmszolgáltatásokat, azonban ennek vizsgálata nem képezi jelen tanulmány tartalmát.

A szociális farmszolgáltatás fogalmának meghatározását követően, a szolgáltatást nyújtók körét tekintve megállapítható, hogy azok két kategóriába sorolhatók a munkavégzés helyszíne alapján:

a) Egyik esetben a hátrányos helyzetűeket foglalkoztató szervezet kívülről szervezi meg a szociális farmszolgáltatást, vagyis keres egy mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodót, akihez rendszeresen, aktív tevékenység végzésére kiveszi a hátrányos helyzetű célcsoport tagjait, vagy nevelési/oktatási célból gyermekeket, tanulókat. Ez a mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodó különböző szervezeti formában működő vállalkozás lehet, mely mezőgazdasági tevékenységből árbevételt realizál. Ennek a megoldásnak az az előnye, hogy a hátrányos helyzetűeket foglalkoztató szervezetnek nem kell külön mezőgazdasági környezetet kialakítania, hanem a célcsoport tagjai már egy meglévő gazdaságában végezhetnek munkát; valamint mezőgazdasági szakembert sem kell alkalmazni, mivel a megfelelő szaktudással, kompetenciákkal a gazdálkodó rendelkezik. Viszont mindezért cserébe a gazdálkodó számára szolgáltatási díjat kell fizetni. Ez az úgynevezett „*célcsoport megy a földműveshez*” megoldás.

b) A másik esetben a hátrányos helyzetűeket foglalkoztató szervezet belülről szervezve, maga hoz létre egy mezőgazdasági egységet, ahol foglalkoztatja a hátrányos helyzetűeket mezőgazdasági tevékenységek végzése által. Ez a megvalósulási forma azért célszerű, mert a segítő szervezet maga irányítja a farm működését, így könnyebben beavatkozhat a folyamatokba. A célcsoport tagjai által megtermelt, előállított termékeket értékesíti a szervezet, a bevételeket pedig a farm és a résztvevők érdekeit szolgálva tudja hasznosítani, visszaforgatni. A fenntartható működéshez viszont mezőgazdasági szakembert és speciális szaktudással rendelkező személyeket kell alkalmazni. Ez pedig az úgynevezett „*célcsoport a hátrányos helyzetűeket foglalkoztató szervezet saját gazdaságában tevékenykedik*” megoldás.⁴

2. A szociális farm társadalmi és gazdasági életben elfoglalt helye, jelentősége

Az előzőekben meghatározott szociális farmtevékenységek, illetve a multifunkcionális jelleg alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy a szociális farmszolgáltatást nyújtók a szociális gazdasági tevékenységet végző szervezetek, személyek körébe sorolhatók. Társadalmi és gazdasági célt egyaránt megvalósítanak, speciális

⁴ CSÁK Csilla: Javaslatok a szociális farm megjelenítésére... i. m. 174.; Csilla CSÁK – György KENDERES: New organizational and employment opportunities of the multifunctional agriculture. In: Tamás Kékesi (ed.): *The Publications of the MultiScience - XXX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference* Miskolc, University of Miskolc, 2016, 1–11.

igényű társadalmi csoportok igényeinek kielégítésére irányul működésük azáltal, hogy felkarolják a hátrányos helyzetű személyeket, és biztosítják számukra a mentális és fizikális jóllétet, az integrációt, valamint a munkavégzési lehetőségeket. Ezáltal fontos szerepet játszanak egy össztársadalmi probléma – a hátrányos helyzetű személyek helyzetének javítása, foglalkoztatásuk elősegítése – közösségi szintű megoldásában.⁵

A szociális gazdaság központi szerepet tölt be a foglalkoztatás- és szociálpolitikában kettős küldetése révén – társadalmi és gazdasági célkitűzést is megvalósít. Társadalmi felelősségvállalást valósít meg, abban fontos szerepet tölt be, hiszen a szektor által képviselt értékek, érdekek és a működés jellege a társadalom speciális igényű személyi köre helyzetének javítását, a szociális foglalkoztatást, az esélyegyenlőséget célozza. Egy dinamikusan változó szektorról van szó az állami és piaci szektor között, amely olyan igényeket elégít ki, olyan problémák megoldását öleli fel, amely kiegészíti az állami és piaci szektor tevékenységét, szerepvállalását. A szociális gazdaság fogalmát tekintve azonban nem létezik az ezeket meghatározó egységes definíció az egyes országok vonatkozásában, sőt előfordul, hogy egy országhatáron belül sem. Egy homogén fogalom megalkotása meglehetősen problematikusnak bizonyul, hiszen egy állandóan változó, fejlődő területről van szó – bár a fogalmi, alapelvi elemek egységes lefektetése megkönnyítené helyzetünket.⁶ A szociális gazdaság elnevezés mellett a civil társadalom, harmadik szektor, non-profit szektor elnevezés használatos még. A definíciós sokszínűség ellenére az eltérő fogalmak nagyjából ugyanazt takarják más-más aspektusra koncentrálnak: olyan szervezeti formák, melyek egyszerre valósítanak meg társadalmi és gazdasági célt, a piac és az állam között képeznek egy különálló szektort, közérdeket szolgálnak, és végső céljuk a profit visszaforgatása a szervezet fő küldetési területébe⁷

⁵ BAK Klára: A szociális gazdaság intézményesített megoldásai, különös tekintettel a szociális szövethozókra. *Jogi tanulmányok* 2010/1., 31–33.

⁶ A szociális gazdaság fogalma kapcsán a következő alapelvekből indulhatunk ki:

- az egyén és a szociális célok elsőbbsége a tőke érdekeivel szemben,
- önkéntes és nyílt tagság,
- a tagok általi demokratikus ellenőrzés (kivételek az alapítvány),
- a tagok és szolgáltatásokat igénybe vevők érdekeinek és/vagy a közérdek kombinációja,
- a szolidaritás és a felelősség elveinek védelme és alkalmazása,
- önálló irányítás és az állami hatóságoktól való függetlenség,
- a többlet a fenntartható fejlesztési célok elérését, a tagok érdekeit vagy az általános érdeket szolgálja.

Forrás: *Újabb fejlemények az Európai Unióban a szociális gazdaság terén*. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, Brüsszel, 2017, 7. Lásd: <https://publications.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/c1f1e8e6-bd27-11e7-a7f8-01aa75ed71a1/language-hu>, 2019.május 17.

⁷ CSOBA Judit et al: *Szociális gazdaság kézikönyv*, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 2007, 19–23.; G. FEKETE et al.: *Alapvetés a társadalmi vállalkozások működéséről*, Zárótanulmány az OFA Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit

Az Európai Unióban a tagállamok három csoportba sorolhatók a szociális gazdaság fogalmának ismerete alapján:

1. Az egyik csoportot azok az államok alkotják, melyekben a fogalom széles körben ismert és használt: pl. Franciaországban, Portugáliában, Spanyolországban, Belgiumban. Franciaország a szociális gazdaság bölcsőjének tekinthető, 2011-ben pedig Európában először Spanyolországban alkották meg a szociális gazdaságról szóló nemzeti jogszabályt.
2. A második csoportba tartoznak azok az országok, ahol a fogalom mérsékelten ismert: pl. Bulgáriában, Görögországban, Magyarországon, Egyesült Királyságban.
3. A harmadik csoport pedig azon országok köre, ahol alig vagy egyáltalán nem ismerik a fogalmat, pl. Ausztriában, Szlovákiában, Horvátországban, Németországban. Ezekben az országokban jellemzően más megnevezés terjedt el, mint például a nonprofit szektor, önkéntes szektor.⁸

A szociális gazdaság legújabb fogalmi keretének meghatározását „A szociális gazdaság alapelveinek chartája” tartalmazza, miszerint a szociális gazdaság alapelvei a következők:

1. az egyén és a szociális célok elsőbbsége a tőke érdekeivel szemben;
2. önkéntes és nyílt tagság;
3. a tagok általi demokratikus ellenőrzés;
4. a tagok és a szolgáltatásokat igénybe vevők érdekeinek és/vagy a közérdek kombinációja;
5. a szolidaritás és a felelősség elveinek védelme és alkalmazása;
6. önálló irányítás és az állami hatóságoktól való függetlenség;
7. a többlet nagy részét a fenntartható fejlesztési célok elérésére, a tagok érdekeit vagy az általános érdeket szolgáló szolgáltatásokra használják.⁹

A „definíció” alapján véve a szektor jellemzőit határozza meg, mely szempontok meghatározzák, mikor tekinthető egy szervezet szociális gazdasági tevékenységet végző szervezetnek.

Magyarországon nincs a szociális gazdaságra vonatkozó jogszabály, amely meghatározná annak hazai fogalmát és a szektort alkotó szervezeti keretet. Más országokhoz hasonlóan így hazánkban is nehéz pontosan kijelölni a szociális gazdaság határait. Frey Mária megközelítése értelmében a szociális gazdaság fogalmkörébe azokat „*a helyi kezdeményezéseket sorolhatjuk, amelyek célja a nehezen elhelyezhető emberek integrálása a munka világába, foglalkoztatást, szakmai tudásuk fejlesztését és tanácsadást kínálva számukra*”.¹⁰ Jellemzőjük, hogy:

Kft. megbízásából, a GINOP-5.1.2-15-2016-00001 „PiacTárs” kiemelt projekt keretében., Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc, 2017, 29–36.

⁸ Újabb fejlemények az Európai Unióban a szociális gazdaság terén: i. m. 13.

⁹ Újabb fejlemények az Európai Unióban a szociális gazdaság terén: i. m. 7.

¹⁰ CSOBA et al.: i. m. 23.

- lokális szinten működnek, a köz- és a piaci szektor között,
- a magáncégek és állami intézmények által kielégítetlenül hagyott helyi szükségletekre reagálnak,
- új munkahelyeket teremtenek,
- jövedelmet generálnak és az a céljuk, hogy idővel önfinanszírozóvá váljanak,
- a bevételeik között a magánfinanszírozás is bizonyos mértékben megjelenik,
- célcsoportjukba tartoznak a tartós munkanélküliek, az elhelyezkedési nehézséggel küzdő pályakezdő fiatalok, a gondozási kötelezettséggel terhelt nők, az idős és fogyatékossgal élő emberek és a szociális beilleszkedési zavarokkal küzdő személyek.¹¹

Jogi formáját tekintve a szövetségi, a civil szervezeti forma és a nonprofit működésű gazdasági társaságok jellemzőek.

Összefoglalóan, meglátásom szerint úgy fogalmazható meg a szociális gazdaság fogalma, hogy olyan szervezeti formákat magában foglaló, társadalmi felelősségvállalást megvalósító, társadalmi és gazdasági célt egyszerre megvalósító szervezetek összessége, melyek termelő és/vagy szolgáltató tevékenységet végeznek nonprofit céllal. A szociális farmszolgáltatást nyújtó szervezetek pedig beleillenek ebbe a szektorba.

3. A szociális farm szervezeti kerete a vonatkozó pénzügyi szabályozásra tekintettel

A szociális farmmodell társadalmi és gazdasági életben elfoglalt helyének bemutatását követően határozhatók meg azok a szervezeti formák hazánkban, melyek alkalmasak lehetnek a szociális farmtevékenységek végzésére. Ennek taglalása kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy a szociális farmmodell nem egy új, önálló szervezeti/jogi forma. Ez egy alulról építkező, mezőgazdasági tevékenységekre épülő tevékenységi forma, mely a meglévő szervezeti keretekre épül rá. A tevékenység jellege határozza meg, mely szervezet tekinthető szociális farmnak, nem pedig a működés jogi formája. Alapvetően bármilyen szervezeti formában működhetnek a farmok, mégis tipizálható több olyan szervezeti forma is, melyek jellemzőek rájuk.

A „célcsoport meg a földműveshez” és a „célcsoport a hátrányos helyzetűeket foglalkoztató szervezet saját gazdaságában tevékenykedik” megoldás esetében is a mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodó az, aki a mezőgazdasági földet tulajdonosként vagy használati jogcímen használja. A gazdálkodó lehet egy természetes személy földműves, aki, mint őstermelő, vagy egyéni vállalkozó végez mezőgazdasági tevékenységet és fogadja a hátrányos helyzetű személyeket munkavégzésre; vagy családi gazdálkodó, aki a családi gazdaságában biztosít munkalehetőséget. Továbbá a gazdálkodó jogi személy is lehet, így működhet valamilyen gazdasági társasági formában, mezőgazdasági termelőszervezetként, szövetségi-

---

¹¹ CSOBA et al.: i. m. 22–23.

ként, civil szervezetként (egyesületként, alapítványként), vagy akár egyházi jogi személyként is. Továbbá szociális ellátást biztosító szakosított intézmény (szociális intézmények) is megjelenhet szociális farmszolgáltatást nyújtó szervezetként.

A továbbiakban valamennyi lehetséges jogalany ismertetésétől eltekint a tanulmány, csak a magyar jogrendszert vizsgálva célszerűnek vélt, a szociális farmszolgáltatás lényegét leginkább megvalósítani képest jogi formákat taglalja. A célszerűség alatt értendő egyrészt, hogy az adott jogalany esetében a gazdasági tevékenység, cél mellett a társadalmi cél kerül előtérbe, a gazdasági tevékenység eredményeként elért bevétel a szociális farm céljainak megvalósítását és a fenntartható működést szolgálja; másrészt a jogalany estében igénybe vehető adókedvezmények is fontos szempontot játszanak, melyek elősegítik és megkönnyítik a működést.

3.1. Természetes személy fenntartók lehetséges köre

A természetes személyek lehetséges körét tekintve mind az őstermelő, mind az egyéni vállalkozó dönthet úgy önkéntes alapon, hogy gazdaságában hátrányos helyzetűeket fogad és foglalkoztat, előtérbe helyezve ezáltal a társadalmi célt gazdasága működésében.¹² Az őstermelői tevékenység kizárólag őstermelői igazolvány¹³ birtokában végezhető, de egyéni vállalkozóként vagy családi gazdaság keretében is folytatható. Az őstermelő e státusza mellett lehet egyéni vállalkozó is azzal a kitéttel, hogy ugyanazt a tevékenységet nem végezheti őstermelőként és egyéni vállalkozóként is egyszerre. Tehát aki pl. epret termel egyéni vállalkozóként, azt nem teheti őstermelőként is. Ellenben az lehetséges, hogy valaki őstermelőként epret termel, amiből egyéni vállalkozóként lekvárt készít és értékesít.¹⁴ Őstermelői igazolványt csak belföldi személy kaphat, mely feltétel kizárja annak lehetőségét, hogy valaki csak az őstermelői státusszal járó kedvezményeket venné igénybe.¹⁵ Az őstermelő saját gazdaságában végzi a termelést, melynek értelmében maga rendelkezik a termelési eszközök (bérelt földterület, eszközök is idetartoznak), a termelés megszervezése és a termelés eredményének felhasználása felett. Egyéni

¹² Az őstermelő fogalma alapvetően egy adójogi fogalom, amelyet a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja. tv.) 3. § 18. pontja határoz meg: „az a 16. életévét betöltött, belföldön lévő saját gazdaságában a 6. számú mellékletben felsorolt termékek előállítására irányuló tevékenységet (a továbbiakban: őstermelői tevékenység) folytató, ezen tevékenysége tekintetében nem egyéni vállalkozó magánszemély, aki ennek igazolására őstermelői igazolvánnyal rendelkezik, ideértve az erre a célra létesített nyilvántartásban családi gazdálkodóként bejegyzett magánszemélyt és e magánszemélynek a családi gazdaságban nem foglalkoztatottként közreműködő családtagját is, mindegyikre vonatkozóan a 6. számú mellékletben felsorolt termékek előállítására irányuló tevékenysége(i)nek bevétele (jövedelme) tekintetében.”

¹³ Részletesen az őstermelői igazolványról a mezőgazdasági őstermelői igazolványról szóló 436/2015. (XII. 28.) Kormányrendelet rendelkezik.

¹⁴ LEPSÉNYI Mária: II. Személyi jövedelemadóról szóló törvény szabályai, *Őstermelő: gazdálkodók lapja* 2017/6., 32.

¹⁵ Az Szja. tv. mezőgazdasági őstermelőhöz fűzött indoklása alapján.

vállalkozó mezőgazdasági tevékenységet az egyéni vállalkozók nyilvántartásba vételét követően végezhet. Nem köteles kizárólag önállóan, egyedül végeznie tevékenységét, alkalmazottat is felvehet, de személyesen közre kell működnie a tevékenységben. Őstermelő és egyéni vállalkozó esetében előnyös az, hogy a szociális farm célcsoporti köre már egy meglévő, működő gazdaságban végezhet mezőgazdasági tevékenységet, ahol a gazdálkodó megfelelő szaktudással, kompetenciákkal rendelkezik.

Az adózási szabályokat vizsgálva¹⁶ adókedvezményekben részesül az őstermelő és az egyéni vállalkozó is, ami egy pozitív szempont. Az őstermelők kapcsán az Szja. tv. rendelkezik az ún. őstermelői adókedvezményről. [Szja. tv. 39. §] Ennek értelmében az a mezőgazdasági őstermelő, aki jövedelmének meghatározásakor tételes költségelszámolást vagy 10%-os költséghányadot választ, akkor e tevékenységéből származó jövedelme utáni adó összegéből maximum 100 000 Ft adókedvezmény illeti meg. A támogatás nagyságát magánszemélyenként kell vizsgálni, tehát a közös őstermelői igazolvánnyal rendelkező adózóknak és a családi gazdaság tagjainak is külön-külön kell regisztrációs számmal rendelkezniük. Az őstermelők továbbá Áfa alanyoknak minősülnek az általános forgalmi adóról szóló törvény értelmében.¹⁷ Alanyi adómentességet választhat az adóalany őstermelő, ha termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása fejében megtérített vagy megtérítendő ellenértékének éves összege nem haladja meg a 12 millió forintot sem a tárgyévet megelőző évben ténylegesen, sem a tárgyévben észszerűen várhatóan. [Áfa tv. 188. § (1)–(2) bek.] Továbbá az Szja. tv. az adómentes bevételek között határozza meg az őstermelőnek, valamint az egyéni vállalkozónak és családi gazdálkodónak minősülő földműves részére juttatott gazdaságátadási támogatás egyhavi összegének a havi minimálbért meg nem haladó részét. [Szja. tv. 1. számú mellékletének 4.20. pontja]

Mindezek ellenére abba a problémába ütközünk, hogy a jelenlegi szabályozás értelmében közös őstermelői igazolványt a gazdálkodó és a szociális farmszolgáltatást igénybe vevők nem tudnak kiváltani, ugyanis nem családtagi minőségben állnak egymással. [436/2015. (XII. 28.) Korm. rend. 2. §] Így közösen nem tudnak gazdálkodni, és terméket sem értékesíteni. Ahhoz, hogy a célcsoporti kör is rendelkezessen önálló jövedelemmel, és ezután adózhasson is, a közös őstermelői igazolvány analógiájára lehetővé kell tenni egy együttgazdálkodói igazolvány kiváltását számukra.

3.2. Jogi személy fenntartók lehetséges köre

A szociális farmszolgáltatás lényegét és a megjelölt célszerűségi szempontokat tekintve a jogi személyek körében több potenciálisan alkalmas szervezeti formát találunk. Ugyanis a jogi személyek körében működhetnek olyan nonprofit módon,

¹⁶ Az őstermelőkre vonatkozó adózási szabályok vizsgálatát segítette Nemzeti Adó- és Vámhivatal: *Mezőgazdasági őstermelő magánszemély adózásának alapvető szabályai 2019.* file:///C:/Users/su/Downloads/06_Mez_gazdasagi_stermel_maganszemely_ado_zasanak_alapvet_szabalyai_20190813.pdf, 2019. május 10.

¹⁷ Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.)

közhasznú céllal, a társadalom kiszolgáltatott helyzetben lévő tagjait célzó jogalanyok, melyek leginkább képesek megvalósítani a szociális farmszolgáltatás lényegét.

A mezőgazdasági tevékenységre épülő munkavégzés, foglalkoztatás, valamint a civil szervezeti formákhoz hasonlóan a szociális gazdaság egyik tipikus szervezeti formája¹⁸ a szövetkezet.¹⁹ A szövetkezetek a szociális és társadalmi kérdések kezelésében fontos kiegyensúlyozó szerepet töltenek be. Ún. Janus-arcúság, vagyis kettős célkitűzés jellemzi. Ennek értelmében gazdasági természetük mellett²⁰ markánsan érvényesül szociális jelentőségük, nevezetesen a társadalmi szolidaritás, szociális kohézió és munkaerő-piaci integráció terén betöltött szerepük.²¹ Ez a kettősség a hazai szövetkezeti szabályozás tekintetében nemcsak a működés során, hanem a szövetkezet fogalmában is megjelenik, miszerint az kifejezetten a tagok gazdasági és társadalmi szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenységet végző jogi személy. [Ptk. 3:325. §]

A szociális és foglalkoztatáspolitikai célokra leginkább fókuszáló szövetkezeti típus a szociális szövetkezet,²² mely talán a szociális gazdasági tevékenységet végző szervezetek legegységesebb megtestesítője. Integrálja a társadalomból kire-

¹⁸ Lásd RÉTI Mária: A szövetkezetekről, mint a szociális gazdaság legmeghatározóbb tényezőiről. In: Bobvos Pál (szerk.): *Reformator iuris coopeandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2009, 465–477.

¹⁹ A szövetkezet nagy múltú hagyománnyal rendelkező jogintézmény, történetiségét tekintve a XIX. századtól jelen van, és meghatározó szerepet tölt be a gazdasági életben. Az új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépésével megváltozott a szövetkezetet szabályozó joganyag, ugyanis a szövetkezetre vonatkozó általános szabályokat keretjelleggel a Ptk. 3:325–367. § tartalmazza, az egyes speciális szövetkezeti formákról pedig külön jogszabályok rendelkeznek.

A szövetkezeti szabályozásról részletesen lásd BOBVOS Pál: *Szövetkezeti jog: A Polgári törvénykönyv alapján*. Egyetemi jegyzet, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2016.

²⁰ A szövetkezetek duális gazdasági természetéről részletesebben lásd BOBVOS Pál: A szövetkezeti jogi jogviszony főbb jellemzői. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica* 2012, 84.

²¹ Részletesen lásd: BAK Klára – RÉTI Mária: A szövetkezetek szociális/foglalkoztatáspolitikában betöltött szerepéről, a nemzetközi és a magyar szövetkezeti jogalkotás irányairól. *Agrár- és Környezetjog* 2013/15., 23–25.

²² A szociális szövetkezet jogi formánál szükséges egy elhatárolást végezni, ugyanis a szociális farm kifejezés hallatán sokan tévesen a szociális szövetkezetekre asszociálnak. E két fogalom nem egy és ugyanaz, nem szinonimái egymásnak. Bár mind a szociális farm, mind a szociális szövetkezet a hátrányos helyzetű emberekre fókuszál, és számukra kínál munkalehetőséget, azonban a szociális farm a szövetkezethez hasonlóan nem egy szervezeti forma – mint azt korábban is hangsúlyoztam –, hanem tevékenységi forma, illetve tevékenysége körében is eltérő, bővebb. A szövetkezet pedig jogszabály által szabályozott szervezeti forma, mely elláthat szociális farmszolgáltatást nyújtó szerepet a szociális farmok esetében.

kesztett embereket, munkalehetőséget biztosít számukra.²³ Célja – melyet a törvényi fogalom tartalmaz – a hátrányos helyzetű tagok részére munkafeltételek²⁴ teremtése, vagy szociális helyzetük más módon való segítése. Mindez megoldást nyújt(hat) a foglalkoztatáspolitikában, szociálpolitikában, agrárpolitikában, valamint a vidékfejlesztés terén felmerülő problémákra.²⁵ A célcsoport speciális alanyi kört ölel fel, akik gyakran kiszorulnak a munkaerőpiacról, nehezen integrálódnak a társadalomba és a munka világába.

Az adózási szabályokat tekintve azonban mindösszesen annyi kedvezményben részesülnek a szociális szövetkezetek, hogy az Szja. tv. adómentes bevételként határozza meg a tagok személyes közreműködése (tagi munkavégzés) eredményeként előállított javak vagy készétel vásárlására felhasználható utalványt a havi minimálbér összegét meg nem haladó értékben, de ez a bevétel nem haladhatja meg a minimálbér 25%-át. [Szja. tv. 1. számú mellékletének 4.24. pontja]

A társadalmi felelősségvállalás²⁶ egyik módja az, hogy az állami feladatként megjelenő szociális, egészségügyi, oktatási tevékenység ellátását gazdasági szereplő vállalja át részben. A civil szervezetek tipikusan ilyen szervezetek, akik valamilyen társadalmi cél érdekében működnek, melyek hazánkban is meghatározó szereppel rendelkeznek e téren. Civil szervezetek közül az egyesületi²⁷ és az alapítványi²⁸ szervezeti forma alkalmas a szolgáltatást nyújtó pozíció betöltésére. Mindkét esetben igaz az, hogy alapvetően bármilyen célra alapítható,²⁹ így szociális farm

²³ Részletesebben lásd: OROSZ Flóra – HORNYÁK Zsófia: Egyes foglalkoztatást elősegítő szövetkezeti formák. In: Koncz, István – Szova, Ilona (szerk.): *PEME XVI. PhD - Konferencia: A 15 éves PEME XVI. PhD - Konferenciájának előadásai* (Budapest, 2018. április 11.), Budapest, Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület, 2018, 232–238.

²⁴ A hatályos szabályok értelmében a szociális szövetkezet elsődlegesen a szövetkezetben belül, saját munkaeszközökkel történő munkavégzés lehetőségét biztosítja a tagok számára. A foglalkoztatási szövetkezetként működő szociális szövetkezet a tagok számára a foglalkoztatási lehetőséget szervezéssel, munkalehetőségek felkutatásával, munkaerő-kölcsönzéssel, munkaerő-közvetítéssel valósítja meg, azaz külső munkavégzést biztosít. Lásd a szövetkezeti törvény szociális szövetkezet indoklásában.

²⁵ NÉMETH László: A szociális szövetkezetek jellemzői és tényyszerű adatai, *Szövetkezés* 2012/1–2., 136–145.; CSÁK Csilla: Javaslatok a szociális farm megjelenítésére... 168.

²⁶ A mezőgazdaság keretében megjelenő társadalmi felelősségvállalásról lásd OROSZ Flóra: Társadalmi felelősségvállalás a mezőgazdaság keretei között – különös tekintettel a nyugat-európai megoldásokra. In: Haffner, Tamás (szerk.): *IV. Fiatalok Európában Konferencia*. Tanulmánykötet, Sopianae Kulturális Egyesület, Pécs, 2018, 219–230.

²⁷ Az egyesületre vonatkozó szabályokat a Ptk. 3:63. §–3:87. §; valamint az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban Civiltörvény) tartalmazza.

²⁸ Az alapítványra vonatkozó szabályokat a Ptk. 3:378. §–3:404. § és a Civiltörvény tartalmazza.

²⁹ A korábbi szabályozástól eltérően az alapítvány már nemcsak közérdekű célra alapítható, hanem gyakorlatilag bármilyen célra, így akár magáncélból is. Azonban nem szolgálhatja az alapító, az alapítványhoz csatlakozó, tisztségviselő, az alapítványi szervek tagjai vagy ezen személyek hozzátartozói érdekeit.

működtetésére is. Elsődlegesen gazdasági tevékenység végzése érdekében nem alapítható és nem működtethető, azt csak célja megvalósítása érdekében, kiegészítő jelleggel folytathatja a társadalmi cél – nevezetesen a hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatása, rehabilitálása – megvalósítása érdekében. Tehát nyereség- és haszonszerzési céllal nem alapítható, hanem nonprofit jelleggel működik, ami megfelel a szociális farm lényegének. A célnak továbbá tartósnak, folyamatosnak kell lennie, azaz hosszú távon kell, hogy szolgálja a kitűzött célt.

Az adózási szabályokat vizsgálva kedvezményekben részesülnek a civil szervezeti formák. Az áfatörvény értelmében adómentes tevékenységek közé tartoznak a törvényben meghatározott közszolgáltatók, többek között az egyesület, alapítvány meghatározott tevékenységei: olyan szolgáltatásnyújtás és termékértékesítés, amelyet szociális ellátás keretében vagy gyermek- és ifjúságvédelem keretében teljesíti a közszolgáltató – mint ahogy történik a szociális farm esetében is. [Áfa tv. 85. §] A társasági adóról szóló törvény³⁰ alapján az alapítvány és az egyesület bevallást helyettesítő nyilatkozatot tesz, amennyiben az adott adóévben vállalkozási tevékenységből³¹ származó bevételt nem ér el, vagy ehhez kapcsolódóan költséget, ráfordítást nem számol el. [Tao. tv. 5. § (8a) bek.] Meg kell említeni az adózáshoz kapcsolódóan azt a civil szervezetek számára kedvező támogatási lehetőséget, miszerint magánszemélyek adóbevallásuk elkészítésekor rendelkezhetnek adójuk 1%-áról jogszabályban meghatározott kedvezményezettek, közöttük alapítvány és egyesület részére, amely működésüket támogatja. [1996. évi CXXVI. törvény 4. §]

Az alapítvány kapcsán egy jó hazai példaként emelhető ki a Szimbiózis Alapítvány,³² mely a szociális farmmodell hazai úttörőjeként aposztrofálható. Az Alapítvány hatékonyan, minden lehetőséget kihasználva szervezi meg a hátrányos helyzetűek mezőgazdasági tevékenységek által történő foglalkoztatását, ellátását. Or-

³⁰ A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban Tao. tv.)

³¹ A Tao. tv. 9. § (1a) bekezdés értelmében nem minősül vállalkozási tevékenységnek a Civiltörvény szerinti közhasznú tevékenység.

³² A Szimbiózis Alapítvány 1999-ben jött létre, elsősorban az észak-magyarországi felnőtt fogyatékossgal élők hiányos szociális-foglalkoztatási ellátásának megoldására. „Hitvallásuk” egy újszerű megközelítése a problémának, azaz a célcsoport teljes értékű, egyenrangú tagként való bevonása, amely a névválasztásban is visszatükröződik: szimbiózis. A szervezet célja, hogy olyan élettereket és szolgáltatásokat valósítson meg, ahol minden résztvevő képességeihez mérten értékteremtő tevékenységet végezhet, amely által a közösség hasznos tagjává válik. Az Alapítvány egy komplex szolgáltatási modellt hozott létre, mely magában foglalja a szociális segítséget, a foglalkoztatást, a fenntarthatóságot és a szemléletformálást. Fő célcsoportja az autizmussal élők és értelmileg akadályozottak, de szolgáltatásokat nyújt más fogyatékossgal élőknek is. Támogatja a sérült személyeket nevelő családokat szállítás, nappali ellátás, speciális táborok útján; valamint a felnőtt fogyatékossgal élők önálló életviteli törekvéseit (foglalkoztatás, lakóotthon, képzés, terápia). Fontos szerepe van a szolgáltatások körében a szemléletformálásnak is: nyilvános fórumok, osztályfőnöki órák, interaktív integrációs órák tartása, turisztikai szolgáltatás működtetése.

szágos szintű jelentőséggel bír tevékenysége. Törekvéseinek köszönhető, hogy bejegyzésre került a szociális farmvédjegy, és immáron 12 szervezet rendelkezik ezzel a tanúsítvánnyal. Ezeknek a szervezeteknek a jogi formája – nagyrészt alapítványi és egyesületi formában működnek – is igazolja, hogy a civil szervezeti forma hatékonyan tölti be a működtetői státuszt.

A szövetkezeti és a civil szervezeti forma mellett a szociális farmszolgáltatást leginkább a nonprofit működésű gazdasági társaság és egy közhasznú jogállású szervezet valósíthatja meg.

A nonprofit gazdasági társaság egy olyan szervezeti forma, amely nyereségét a társaság javára fordítja, egy szociális farm esetében a szociális farm javára. A Cégtörvény³³ értelmében az a gazdasági társaság minősül nonprofitnak, amelynek létesítő okirata tartalmazza, hogy a tevékenységéből származó nyereség a tagok között nem osztható fel, az a gazdasági társaság vagyont gyarapítja. [2006. évi V. törvény 9/F. §] Ez a rendelkezés azt takarja, hogy gazdasági tevékenységből elérhet nyereséget az adott gazdasági társaság, melyet kifejezetten jövedelemszerzési céllal alapítanak, hiszen profit nélkül nem tudnának működni, ez még akkor is így van, ha a tagok úgy gondolják, hogy az elért eredményt nem kívánják maguk elsajátítani; a nonprofit jelleg arra utal, hogy a nyereségből a tagok nem részesülhetnek,³⁴ hanem az a gazdasági társaság vagyont képezi, tevékenységének fejlesztésére fordítják – így pl. egy szociális farm esetében a szociális farm javára. [A Cégtörvény 9/F. § indoklása alapján] Létrejöhet alapítással, vagy egy már működő gazdasági társaság legfőbb szervének elhatározása alapján. Bármilyen gazdasági társasági formában alapítható és működtethető. Azok a gazdasági társaságok működnek nonprofit módon, melyek célja a közhasznúság elérése, és azáltal egy társadalmi cél, szükséglet kielégítése. A legtöbb nonprofit szervezet a szociális ellátás, az egészségügy, az oktatás és a kultúra területén működik.

A közhasznú jogállás nem egy szervezeti forma, hanem egy minősítés, amely azt jelöli, hogy egy szervezet kifejezetten közhasznú tevékenységet végez a szervezet tagjain kívüliek részére, pl. a hátrányos helyzetű személyek támogatására, mint ahogy azt a szociális farm is hivatott szolgálni. A Civiltörvény értelmében négy konjunktív működési feltétel esetén szeresheti meg ezt a jogállást egy szervezet: ha a) közhasznú tevékenységet végez,³⁵ b) hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez, c) megfelelő erőforrással és d) megfelelő társadalmi támogatottsággal rendelkezik. [Civiltörvény 31–50. §] A jogállást civil szervezet (egyesület, alapítvány) és törvény által megengedett szervezet – pl. szociális

---

³³ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Cégtörvény).

³⁴ BDT2016. 3600. is kimondja, hogy a nonprofit társaság nyeresége a társasági vagyont növeli. Ez a létesítő okirat későbbi módosításával sem kerülhető el, miszerint az profitorientált továbbműködést határozza el.

³⁵ A közhasznú tevékenység azt jelenti, hogy a „közhasznúsági melléklet célcsoportra vonatkozó adatai alapján a szervezet szolgáltatásai a szervezet testületi tagjain, munkavállalóin, önkéntesein kívül más személyek számára is hozzáférhetőek”.

szövetkezet – szerezheti meg, vagyis kifejezetten a lehetséges szociális farm szervezeti formák, mely szervezetek közhasznú tevékenységet végeznek. Egy szervezet közhasznú szervezetként való nyilvántartásba vétellel szerzi meg a közhasznú jogállást. Továbbá a Cégtörvény rendelkezése alapján nonprofit gazdasági társaság is megszerezheti a közhasznú jogállást alapításkor, vagy később működés során. Közhasznú szervezet esetében sem osztható fel a nyereség, hanem azt a létesítő okiratban meghatározott közhasznú tevékenységre kell fordítani.

A nonprofit gazdasági társaságok és a közhasznú jogállású szervezetek kapcsán több adókedvezményt határoznak meg az egyes adózással kapcsolatos jogszabályok. Az áfatörvény értelmében adómentes tevékenységek közé tartoznak a közhasznú társaság, a nonprofit gazdasági társaság meghatározott tevékenységei: olyan szolgáltatásnyújtás és termékértékesítés, amelyet szociális ellátás keretében vagy gyermek- és ifjúságvédelem keretében teljesíti a közszolgáltató – mint ahogy történik a szociális farm esetében is. [Áfa tv. 85. §] A közhasznú jogállású szervezetek esetében a közhasznú egyesületből, alapítványból a létesítő okiratban rögzített, közhasznú cél szerint címzett magánszemélynek nem pénzben adott juttatás értéke, illetve pénzben történő juttatás esetén legfeljebb a minimálbér 50%-át meg nem haladó összegben havonta adott támogatás mentes az adó fizetése alól. [Szja. tv. 1. számú mellékletének 3.3. pontja] Továbbá a Tao. tv. rendelkezése értelmében a közhasznú szervezeteknek nem kell társasági adót fizetniük, ha a vállalkozási tevékenységének bevétele nem haladja meg a kedvezményezett bevételi mértékét,³⁶ vagyis az összes bevételének a 15%-át. [Tao. tv. 9. § (7) bek.] Valamint adómentes a közhasznú alapítvány és egyesület ingatlan-hasznosítása is, ha ebből a tevékenységből (közhasznú tevékenység) származó bevétel a vállalkozási tevékenységből származó bevétel része, és nem haladja meg az összes bevétel 15%-át. [Tao. tv. 9. § (3) bek. c) pont] A nem közhasznú jogállású alapítványnak és egyesületnek sem kell továbbá társasági adót fizetnie, amennyiben vállalkozási tevékenységből eredő bevétele a törvény által biztosított adómentes értékhatárt (maximum 10 M Ft, ami az adóévben elért összes bevétel maximum 10%-a) nem lépi túl. [Tao. tv. 20. § (1) bek. a) pont]

Összességében, figyelembe véve a célszerűségi szempontokat, azt a következtetést vontam le, hogy a szociális farmszolgáltatás legalkalmasabb szervezeti formájának egyrészt a közhasznú nonprofit gazdasági társaság bizonyul, amely jogalany közhasznú tevékenységet végez a szervezet tagjain kívüli személyek érdekében, a

³⁶ A közhasznú nonprofit gazdasági társaság és a szociális szövetkezet kedvezményezett tevékenységét a Tao. tv. 6. számú mellékletének E) pontja határozza meg:

1. a közhasznú tevékenységből származó bevételnek az a része, amely a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szervvel kötött szerződés alapján folytatott tevékenységből származik,
2. e tevékenységhez kapott támogatás, juttatás,
3. értékpapír elhelyezése után a hitelintézettől, az értékpapír kibocsátójától kapott kamatnak, illetve az állam által kibocsátott értékpapír hozamának olyan része, amelyet a közhasznú tevékenység bevétele az összes bevételben képvisel.

tevékenysége folytán elért profit a szervezet vagyonát gyarapítja, és amely számos adókedvezményben részesül; másrészt az alapítvány (és egyesület), amely szervezeti forma tipikusan valamilyen társadalmi cél érdekében jön létre, és szintén adókedvezményben részesül tevékenysége.

Összegzés

A bevezetésben meghatározott vizsgálati szempontok elemzése során a tanulmány célja az volt, hogy egy átfogó képet adjon a szociális farm modell gazdasági-társadalmi életben betöltött fontos szerepéről, majd ebből levezetve meghatározza a hazai jogi szabályozás alapján legalkalmasabbnak bizonyuló szociális farmszolgáltatást nyújtó szervezeti formákat, tekintettel a működés jellegére és az adóterhek optimalizálására.

A szociális farm modellje a szociális gazdaság körében helyezhető el. Társadalmi és gazdasági célt is megvalósít. Célcsoporti köre a kiszolgáltatott helyzetben lévő hátrányos helyzetű személyek. A szociális gazdaság jellemző szervezeti formái közé tartozik a szövetkezet, a civil szervezeti forma és a nonprofit működésű gazdasági társaság. Hazánkban alapvetően természetes és jogi személy szervezeti formák is betölthetnek szociális farmszolgáltatást nyújtó szerepkört. Ezek közül is a legmegfelelőbb szervezeti formának, mindent egybevetve a közhasznú nonprofit gazdasági társaságot és az alapítványt tekintem.

A nonprofit gazdasági társaságok tevékenysége bár profitszerzésre irányul, de azt a társaság javára kell fordítani, tehát egy szociális farm esetében az a szociális farm javát szolgálja. Közhasznú jogállást civil szervezet (egyesület, alapítvány) és törvény által megengedett szervezet, így pl. nonprofit gazdasági társaság is megszerezheti, melyek teljesítik a közhasznúság négy konjunktív feltételét. Az alapítványi forma esetében egy hatékonyan működő esetre is rávilágított a tanulmány, mely erősíti e szervezeti forma jelentőségét. Az adózási szabályokat illetően is elmondható, hogy az alkalmasnak vélt jogi formák esetében adózással szembeni előnyök is érvényesülnek, ami szintén alátámasztja azok szociális farmmodell kapcsán megjelenő releváns szerepét.

Felhasznált irodalom

- [1] BAK Klára: A szociális gazdaság intézményesített megoldásai, különös tekintettel a szociális szövetkezetekre. *Jogi tanulmányok* 2010/1., 31–44.
- [2] BAK Klára – RÉTI Mária: A szövetkezetek szociális/foglalkoztatáspolitikában betöltött szerepéről, a nemzetközi és a magyar szövetkezeti jogalkotás irányairól. *Agrár- és Környezetjog* 2013/15., 23–28.
- [3] BOBVOS Pál: A szövetkezeti jogi jogviszony főbb jellemzői. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica*, 2012, 81–92.

-
- [4] BOBVOS Pál: *Szövetkezeti jog. A Polgári törvénykönyv alapján*. Egyetemi jegyzet, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2016.
- [5] CSÁK Csilla: Javaslatok a szociális farm megjelenítésére a mezőgazdasági tevékenységek fogalmi körében. In: Kajner Péter – Jakubinyi László (szerk.): *Szociális farmok létrehozása Magyarországon*. Szimbiózis Alapítvány, Miskolc, 2015. 171-183.
- [6] Csilla CSÁK: Modelling of social farm system, In: Dr. Erika Váradi Csema (ed.): *Current Questions and European Answers on the Field of Law and Justice in Romania and Hungary*, University of Miskolc, 2015., 33–38.
- [7] CSÁK Csilla–KENDERES György: Hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatási lehetőségei és annak bizonytalanságai a mezőgazdaságban, In: Homoki-Nagy Mária – Hajdú József (szerk.): *Ünnepi kötet Dr. Czucz Ottó egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica, Szeged, 2016, 141–152.
- [8] Csilla CSÁK – György KENDERES: New organizational and employment opportunities of the multifunctional agriculture, In: Tamás Kékesi (ed.): *The Publications of the MultiScience – XXX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference*, Miskolc, University of Miskolc, 2016., 1-11.
- [9] CSOBA Judit et al: *Szociális gazdaság kézikönyv*, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 2007.
- [10] FEHÉR Alajos et al.: Birtokkoncentráció, foglalkoztatás, diverzifikáció és multifunkcionalitás, *Gazdálkodás* 2010/3., 286-296.
- [11] G. FEKETE et al.: *Alapkutatás a társadalmi vállalkozások működéséről*, Zárótanulmány az OFA Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. megbízásából, a GINOP-5.1.2-15-2016-00001 „PiacTárs” kiemelt projekt keretében., Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc, 2017.
- [12] LEPSÉNYI Mária: II. Személyi jövedelemadóról szóló törvény szabályai, *Őstermelő: gazdálkodók lapja* 2017/6., 32–54.
- [13] Nemzeti Adó- és Vámhivatal: *Mezőgazdasági őstermelő magánszemély adózásának alapvető szabályai 2019*. file:///C:/Users/su/Downloads/06_Mez_gazdasagi_stermel_maganszemely_adozasanak_alapvet_szabalyai_20190813.pdf, 2019. május 10.
- [14] NÉMETH László: A szociális szövetkezetek jellemzői és tényezői adatai. *Szövetkezés* 2012/1-2., 136–145.
- [15] OROSZ Flóra: Társadalmi felelősségvállalás a mezőgazdaság keretei között - különös tekintettel a nyugat-európai megoldásokra In: Haffner, Tamás

- (szerk.): *IV. Fiatalok Európában Konferencia*. Tanulmánykötet, Pécs, Sopianae Kulturális Egyesület, 2018., 219-230.
- [16] OROSZ Flóra – HORNYÁK Zsófia: Egyes foglalkoztatást elősegítő szövetkezeti formák. In: Koncz István; Szova Ilona (szerk.): *PEME XVI. PhD - Konferencia: A 15 éves PEME XVI. PhD – Konferenciájának előadásai* (Budapest, 2018. április 11.), Budapest, Magyarország: Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület, 2018., 232-238.
- [17] RÉTI Mária: A szövetkezetekről, mint a szociális gazdaság legmeghatározóbb tényezőiről. In: Bobvos Pál (szerk.): *Reformator iuris coopeandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2009, 465–453.
- [18] *Újabb fejlemények az Európai Unióban a szociális gazdaság terén*. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, Brüsszel, 2017. <https://publications.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/c1f1e8e6-bd27-11e7-a7f8-01aa75ed71a1/language-hu>, 2019.május 17.

Jogszabályok:

- [1] A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény
- [2] A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény
- [3] A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény
- [4] Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény
- [5] A civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény
- [6] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- [7] A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény